

บทที่ ๔

การอภิปรายผลการวิจัย

ตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๒ ว่า การวิจัยนี้ใช้ตัวแทนประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียน ๔ แห่งในจังหวัดพระนครและธนบุรี เป็นหญิง ๑๕๐ คน เป็นชาย ๑๕๐ คน และบิคมาราคาของนักเรียน กลุ่มดังกล่าวอีก ๑๕๒ คน เป็นบิคา ๑๐๐ คนและมารคา ๕๒ คน ถึงแม้อการเลือกตัวแทนประชากรจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างก็ตาม แต่การสุ่มนั้นก็ทำในขอบเขตจำกัด การอภิปรายผลจึงทำได้เฉพาะกับนักเรียนที่อยู่ในวัยและระดับชั้นการศึกษาที่ใกล้เคียง รวมทั้ง เป็นนักเรียนในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี เท่านั้น สำหรับบิคมารากก็ เช่นเดียวกัน

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่ง เป็น ๔ ตอน คือ ความแตกต่างของค่านิยมทางอาชีพระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิคมารากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนกับค่านิยมทางอาชีพของบิคมาราคา

๑) ความแตกต่างของค่านิยมทางอาชีพระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง

ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๐๑, .๐๐๕ และ .๐๕ ของค่านิยมหลายหัวข้อ ความแตกต่างในเรื่องการทำงานกับวัตถุและความต้องการของประเทศมีค่าสูงมาก ส่วนข้ออื่น ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมกับความรู้ที่ได้เรียนมา การได้รับชื่อเสียงและเกียรติยศ การมีเวลาสนใจสิ่งอื่นและงานอดิเรก การมีสถานที่และสิ่งแวดล้อมดี การมีอาชีพที่สุจริต ความมีเกียรติ การมีอาชีพที่

ไม่ไกลบ้าน การคมนาคมสะดวก ความเหมาะสมกับบุคลิกภาพและลักษณะนิสัย การไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก การหารายได้พิเศษ และการเป็นผู้นำคนอื่น ความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีมากน้อยลดลง มาตามลำดับ ความแตกต่างที่พบนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางร่างกาย ความถนัด ความสนใจ ทักษะ ความรู้สึกนึกคิด และบุคลิกภาพของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งตรงกับความเห็นของ Roe¹ ที่ว่าความแตกต่างระหว่างเพศในคานกลาง ๆ ดังกล่าวแล้วมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล หรืออาจจะเป็นไปได้ว่าความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในการเลือกค่านิยมทางอาชีพเนื่องมาจากสังคมกำหนดบทบาทให้หญิงและชายปฏิบัติตนแตกต่างกัน² โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยหญิงและชายปฏิบัติตนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสตรีจะได้รับสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติตนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่กว้างขวางเท่าชาย ในคานการประกอบอาชีพของสตรีก็ยังมีขอบเขตจำกัดตามที่สังคมพิจารณาเห็นว่า เป็นความเหมาะสมแห่งเพศ นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูซึ่งมีอิทธิพลต่อการยึดถือค่านิยม³ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของการเลือกค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เพราะในสังคมไทยบิดามารดาเลี้ยงบุตรหญิงและบุตรชายแตกต่างกัน บุตรชายได้รับอิสระเสรีมากกว่าบุตรหญิง และบุตรหญิงก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดาต่ำกว่าบุตรชาย

จากข้อมูลทางสถิติที่แสดงไว้ในตารางที่ ๔ จะเห็นว่านักเรียนชาย

¹ Anne Roe, Psychology of Occupation, p. 76.

² Krech, et al., op.cit., pp. 310 - 313.

³ Ruch, op.cit., p. 149.

แสดงทัศนคติว่าการทำงานกับวัตถุ เป็น เหน็ดที่สำคัญมากในการเลือกอาชีพ ตรงกันข้ามกับนักเรียนหญิงซึ่ง เห็นว่าการทำงานกับวัตถุไม่มีความสำคัญในการเลือกอาชีพ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการตีความหมายของคำว่า "วัตถุ" ของบุคคล โดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่า "วัตถุ" หมายถึง เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ ทรัพย์สินซึ่งต้องแบกหาม งานเหล่านี้เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะเป็นงานหนักต้องใช้ความแข็งแรงและอดทน ผู้หญิงอาจลี้ไปทำงานบางอย่างที่ผู้หญิงทำเป็นส่วนใหญ่ ใค้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นงานที่ทำกับวัตถุเช่นกัน แต่เป็นงานที่เบาแรงกว่า การเข้าใจความหมายเกี่ยวกับคำว่า "วัตถุ" ข้างต้นนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนชายคิดว่าการทำงานกับวัตถุสำคัญมากกว่าที่นักเรียนหญิงคิด

อีกประการหนึ่งนักเรียนชายแสดงทัศนคติว่าอาชีพที่มีเวลาว่างสำหรับสนใจสิ่งอื่นและงานอดิเรก เป็น เหน็ดที่สำคัญในการเลือกอาชีพ ส่วนนักเรียนหญิงกลับแสดงทัศนคติในทางตรงข้าม จึงน่าสังเกตว่าผู้ชายสนใจกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือไปจากงานประจำวัน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากผู้ชายมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและมีเวลาว่างมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงได้รับการอบรมให้รับผิดชอบเกี่ยวกับภาระกิจในครัวเรือน โอกาสที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีน้อย

ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการของประเทศ นักเรียนหญิงแสดงทัศนคติว่าอาชีพที่ประเทศชาติต้องการมีความสำคัญมากกว่านักเรียนชาย ความแตกต่างดังกล่าวอาจเนื่องมาจากผู้หญิงไม่ชอบทำอะไรที่เสี่ยง ซึ่งถ้าพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเลือกค่านิยมข้อนี้ ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย (ดูตารางที่ ๔) จะเห็นว่าถึงแม้จะมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่ก็แสดงแนวโน้มว่าผู้หญิงไม่ชอบทำงานที่เสี่ยงเท่าผู้ชาย การเลือกอาชีพที่ประเทศชาติมีความต้องการมาก ผู้เลือกจะมีความมั่นใจใ้ความคงมีงานทำ และในขณะที่เดียวกันก็ไค้แสดงความรับผิดชอบโดยสนองความต้องการของประเทศชาติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่านักเรียนหญิงเห็นความสำคัญของการมีอาชีพที่เหมาะสมกับความรู การได้รับชื่อเสียงและเกียรติยศ การมีสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ดี อาชีพที่สุจริต อาชีพที่มีเกียรติ อาชีพที่ไม่ไกลบ้านการคมนาคมสะดวก ความเหมาะสมกับบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัย การไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก การสามารถหารายได้พิเศษ และการเป็นผู้แนะนำคนอื่น แต่นักเรียนชายกลับไม่สนใจเกณฑ์ในการเลือกอาชีพดังกล่าว ความแตกต่างที่พบมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๐๕ และ .๐๕ และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายของคานิยมอื่น ๆ ที่มีอยู่ นักเรียนหญิงแสดงแนวโน้มว่าเกณฑ์ในการเลือกอาชีพเหล่านี้มีความสำคัญมากกว่าที่นักเรียนชายคิด จึงมีข้อสงสัยเกี่ยวกับว่า ในการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง นักเรียนหญิงใช้ความคิดพิจารณา รายละเอียดต่าง ๆ และตั้งเกณฑ์ในการเลือกอาชีพมากกว่านักเรียนชาย สาเหตุของความแตกต่างนี้เป็นเรื่องที่น่าจะมีผู้สนใจศึกษาและวิจัยต่อไป

จากการวิจัยของ Wagman⁴ และ Thompson⁵ พบว่า มีความแตกต่างระหว่างเพศในการเลือกคานิยมทางอาชีพเช่นกัน แต่ความแตกต่างที่ Wagman และ Thompson พบมีรายละเอียดที่แตกต่างจากผลการวิจัยนี้ กล่าวคือ เขาทั้งสองพบว่านักเรียนชายเห็นว่าความมีเกียรติเป็นเกณฑ์ในการเลือกอาชีพที่สำคัญมากกว่าที่นักเรียนหญิงคิด และ Thompson ยังพบว่านักเรียนชายเห็นความสำคัญของการเป็นผู้นำและการมีรายได้มากกว่าที่นักเรียนหญิงคิด ซึ่งตรงกันข้ามกับการวิจัยนี้ที่พบว่า นักเรียนหญิงเห็นความสำคัญของคานิยมทางอาชีพดังกล่าวมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ทั้ง Wagman และ Thompson ยังพบอีกว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศเกี่ยวกับอาชีพที่ใฝ่ฝัน

⁴Wagman, *op. cit.*, pp. 258 - 262.

⁵Thompson, *op. cit.*, pp. 580 - 583

ผู้อื่น ความมีอิสระ การมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และอาชีพที่น่าสนใจ เป็นต้น
 แต่การวิจัยครั้งนี้พบความแตกต่างระหว่างเพศในเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญ
 ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม การฝึกหัดอบรม
 เด็ก และการกำหนดบทบาทของเพศหญิงและเพศชาย เพราะองค์ประกอบที่
 กล่าวมานี้ มีอิทธิพลต่อการบิคือค่านิยมของแต่ละบุคคลอยู่ไม่น้อย ความแตกต่าง
 ของค่านิยมทางอาชีพของคนต่างชาตินั้น จึง เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าจะศึกษาต่อไป

๒) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน

โดยทั่วไปจะเห็นว่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนมีน้อยมาก และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ ๕)
 ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะในการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา
 แต่เพียงอย่างเดียว การเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลโดยทั่วไปไม่ได้เกิดจากความ
 คิดเห็นของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ บอมนำอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น
 บิดามารดา ครู เพื่อน และผู้ใกล้ชิดอื่น ๆ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าค่านิยม
 บางข้อ โดยเฉพาะ การมีผู้บังคับบัญชาเป็นนักบริหารที่ดี และอาชีพที่สุจริต ค่าสัมประ
 สหสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับค่านิยมทั้งสองข้อนั้น เป็นไปในทางเกี่ยว
 กัน และมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญา
 สูงเห็นว่า ในการเลือกอาชีพควรคำนึงถึงการมีผู้บังคับบัญชาเป็นนักบริหารที่ดีและ
 อาชีพที่สุจริต ส่วนนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำกลับมีความเห็นตรงกันข้าม กล่าว
 คือ การมีผู้บังคับบัญชาเป็นนักบริหารที่ดีและอาชีพที่สุจริตไม่ใช่เกณฑ์ที่สำคัญในการ
 เลือกอาชีพ จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงมีความ
 คิดกว้างและไกลกว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำ หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนที่
 มีระดับสติปัญญาสูงต้องการความมีอิสระ ต้องการแสดงออกซึ่งความสามารถของตน
 ไม่ชอบการขมขู่ ซึ่งผู้บังคับบัญชาที่ดีแล้วจะให้ความเป็นอิสระและโอกาสในการ
 แสดงความสามารถแก่ลูกน้อง สำหรับผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ ชอบทำงานตามคำสั่ง

อยู่ที่บังคับบัญชาของผู้อื่นและไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งใดทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจจะ
เป็นเพราะผู้มีระดับสติปัญญาต่ำรู้สึกว่าคุณเองขาดความสามารถ

จากการวิเคราะห์เหตุผลพบว่า ความต้องการมีอิสระในการทำงาน
และความสบายใจในการทำงานมีสหสัมพันธ์ในทาง เชิงบวกกับระดับสติปัญญา มีนัย
สำคัญที่ระดับ .๐๕ จึงเป็นการสนับสนุนสิ่งที่โลกกล่าวมาแต่ข้างต้นโดยบังเอิญ
ทั้งนี้เพราะผู้มีระดับสติปัญญาสูงต้องการความมีอิสระในการทำงาน บัญมของการมี
บังคับบัญชาที่มีลักษณะเป็นนักบริหารที่ดี และเขาจะทำงานต่าง ๆ ด้วยความ
สบายใจ ไม่ถูกบีบบังคับจนเกินไป

นอกจากนี้นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงยังแสดงแนวโน้มว่าจะเลือกงานที่
สุจริต ตรงกันข้ามกับนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำซึ่งแสดงแนวโน้มว่าจะเลือกงานที่
ทุจริต สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจมาจากผู้มีระดับสติปัญญาสูง เห็นว่า การทำงาน
ที่ไม่สุจริตถึงแม้รายได้จะดี แต่เป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ขาดความสบายใจในการทำงาน
แสดงถึงความมีสติและความรอบคอบของผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูง

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับ
สติปัญญากับอาชีพที่น่าสนใจ เป็นไปในทางตรงกันข้ามและมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕
อาจกล่าวได้ว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่านักเรียน
ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ จึงเห็นว่าตนเองสามารถประกอบงานอาชีพใดหลายอย่าง
ไม่ว่าอาชีพนั้นจะเป็นอาชีพที่น่าสนใจหรือไม่ น่าสนใจเลยก็ตาม นักเรียนที่มีระดับสติ
ปัญญาสูงจึงไม่คิดว่าอาชีพที่น่าสนใจเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการเลือกอาชีพ ส่วนนักเรียน
ที่มีระดับสติปัญญาต่ำกลับเห็นว่าอาชีพที่น่าสนใจมีความสำคัญในการเลือกอาชีพ ทั้งนี้
อาจจะเนื่องจากนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำใช้ Defense mechanisms⁶
เพื่ออำพรางปมค้อยของตนเอง โดยเลือกอาชีพที่น่าสนใจ

⁶Richard S. Lazarus, Personality and Adjustment, pp. 20 - 24.

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญากับค่านิยมทางอาชีพซึ่งปรากฏผล
 ถึงกล่าวแล้วข้างต้น สนับสนุนผลการวิจัยของ Perrone⁷ ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์
 ระหว่างระดับสติปัญญากับค่านิยมทางอาชีพ แต่ค่านิยมที่ Perrone พบว่ามีความ
 สัมพันธ์กับระดับสติปัญญานั้น แตกต่างจากค่านิยมที่พบในการวิจัยนี้ ค่านิยมที่
 Perrone พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาได้แก่ การมีรายได้ การใช้
 ความสามารถพิเศษ ความก้าวหน้า การปราศจากผูกควบคุม และการมีเวลา
 สนใจสิ่งอื่นและงานอดิเรก การที่รายละเอียดปลีกย่อยของการวิจัยของ Perrone
 และการวิจัยนี้แตกต่างกัน อาจเนื่องจากความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม สิ่งแวด
 ล้อมทาง ๆ และการฝึกหัดอบรมเด็ก เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการบิ
 กัดค่านิยมของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก เช่น ในเรื่องการใช้ความสามารถพิเศษ
 และความก้าวหน้า ในวัฒนธรรมตะวันตก บิการคาราอบรมสั่งสอนให้เด็กกระตือ
 รือฉ้น รู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ ให้อิสระกับเด็กและกระตุ้นให้เด็กประกอบกิจ
 กรรมใคกิจกรรมหนึ่งจนเป็นความสามารถพิเศษคิดทั่วตลอดไป และในวงการ
 ทำงานทั่วไปก็สนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษ ซึ่งการฝึกอบรมเด็กแบบนี้
 ในประเทศไทยมีน้อยมาก ความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูระหว่างคนใน
 วัฒนธรรมต่าง ๆ กัน จึงเป็นเรื่องน่าศึกษาอย่างยิ่ง

๓) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิการคารากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน

ผลการวิจัยเป็นที่น่าสนใจว่า การมีอิสระในการทำงานมีสหสัมพันธ์
 ทางเดียวกันกับระดับอาชีพของบิการคารา และมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ (ดูตารางที่
 ๑๐) อาจสรุปได้ว่านักเรียนที่มีบิการคารามีอาชีพในระดับสูง เห็นว่าการมีอิสระใน
 การทำงานมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพเป็นอย่างมาก แต่นักเรียนที่มีบิการคารา

⁷Perrone, op. cit., pp. 253 - 257.

มีอาชีพในระดับต่ำกลับเห็นว่าเกณฑ์ในการเลือกอาชีพดังกล่าวไม่มีความสำคัญ แสดงว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพในระดับสูงของการความอิสระมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ที่มีระดับอาชีพสูงส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มักจะให้ความรักความเอาใจใส่กับบุตรมากเกินไปจนเด็กมองเห็นว่าการแสดงออกของบิดามารดาของตนเช่นนั้นเป็นการบีบบังคับ ตรงกันข้ามกับเด็กที่มีบิดามารดามีอาชีพในระดับต่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจก็ค่อนข้างต่ำ บิดามารดาของใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำมาหากิน เวลาที่จะอยู่ใกล้ชิดและอบรมบุตรมีน้อย ผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือในการดูแลบุตรก็ไม่มี เด็ก ๆ ถูกปล่อยให้ปกครองตนเอง จึงได้รับอิสระเต็มที่ เด็กเหล่านี้แสดงออกถึงความของการเป็นอิสระน้อยกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างสูง อีกประการหนึ่งผู้ที่มีระดับอาชีพสูงส่วนมากได้รับการศึกษาสูง แสดงถึงการมีระดับสติปัญญาสูงควย จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วในข้อ ๒ (ดูตารางที่ ๔) จะเห็นว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงของการมีอิสระในการทำงาน ควยเหตุนี้บิดามารดาที่มีอาชีพในระดับสูงจึงฝึกหัดอบรมบุตรของตนให้รักความอิสระมากกว่าบิดามารดาที่มีระดับอาชีพต่ำ

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดากับการมีโอกาสศึกษาต่อ และการได้ช่วยเหลือผู้อื่น มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ แต่เป็นไปในทางตรงกันข้าม แสดงว่านักเรียนที่มีบิดามารดา มีระดับอาชีพสูง ไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมทั้งสองข้อนี้ ส่วนนักเรียนที่บิดามารดา มีระดับอาชีพต่ำกลับเห็นว่า การมีโอกาสศึกษาต่อและการได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นเกณฑ์ในการเลือกอาชีพที่สำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย และมีโอกาสที่จะศึกษาต่อไปให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเลือกงานที่มีโอกาสศึกษาต่อได้ ส่วนผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีความต้องการที่จะยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้น จึงพยายามที่จะศึกษาหาความรู้ใหม่มาก แต่เนื่องจากการเงินขาดแคลนจำเป็นต้องประกอบ

อาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองก่อน บุคคลเหล่านี้จึงต้องการทำงานที่เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อได้ ดังนั้น นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะ เศรษฐกิจต่ำจึงเห็นว่าการมีโอกาสศึกษาต่อ เป็น เกณฑ์สำคัญในการ เลือกอาชีพ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักเรียนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจค่อนข้างสูง ไม่เห็นความสำคัญของ เกณฑ์ในการเลือกอาชีพข้อนี้ อาจเนื่องมาจากการฝึกหัดอบรมทางบ้าน ทั้งนี้เพราะบิคารมารคาของนักเรียนเหล่านั้นมีแรงผลักดันสูงในเรื่อง เกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิคารมารคาที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตด้วยความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนที่มีฐานะ เศรษฐกิจค่อนข้างต่ำก็อาจได้รับการสั่งสอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อน มีการแบ่งชั้นวรรณะ แยกตนเองออกจากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า โอกาสที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นจึงมีน้อย แต่นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะ เศรษฐกิจต่ำ โคพบและคุ้นเคยกับความยากลำบาก เป็นอย่างดี จึงมีความเห็นอกเห็นใจผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากมากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านนี้มาก่อน เด็กเหล่านี้จึง เห็นว่าการช่วยเหลือผู้อื่นมีความสำคัญในการ เลือกอาชีพ

ผลการวิจัยนี้ สัมพันธ์ผลการวิจัยของ Perrone⁸ ซึ่งพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ระดับอาชีพของบิคารมารคากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน แต่ค่านิยมบางข้อที่พบก็มีความแตกต่างกัน สิ่งที่ Perrone พบ คือ การใช้เวลาสามารถพิเศษกับการมีเวลาสนใจสิ่งอื่นและงานอดิเรก มีสหสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับระดับอาชีพของบิคารมารคา แต่จากกรวิจัยนี้ ไม่พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็ได้

อย่างไรก็ตามจากการที่โคพบมีความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับอาชีพของบิคารมารคากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนนั้น สะท้อนให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทาง เศรษฐกิจกับ เกณฑ์ในการ เลือกอาชีพ ซึ่งตรงกับความเห็นของ Hoppock⁹

⁸ Perrone, op. cit., pp. 253 - 257.

⁹ Robert Hoppock, Occupational Information, p. 76.

ที่ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลในการเลือกอาชีพของบุคคล และมีส่วนในการชี้แนะทางใหม่บุคคลเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนั้นแล้วผลของการวิจัยนี้อาจสนับสนุนการวิจัยของ Centers¹⁰ ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างของค่านิยมทางอาชีพระหว่างผู้ที่มิฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันด้วย

สำหรับค่านิยมบางประการที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ เนื่องจากผลการวิจัยปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดากับค่านิยมทางอาชีพเหล่านั้นมีค่าต่ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๘) ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนกับค่านิยมทางอาชีพของบิดามารดา

จากการวิจัยพบว่าบิดามารดาและบุตรส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกอาชีพ (ดูตารางที่ ๑๑) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร เกี่ยวกับการไม่จำเจจนเกิดความเบื่อหน่าย ความต้องการของประเทศ การไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การมีประสบการณ์ในการทำงาน การไม่ต้องการรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งใด การมีผู้ร่วมงานเป็นที่พอใจ การมีอาชีพที่น่าสนใจ การใฝ่รู้ชื่อเสียงและเกียรติยศ การมีเวลาสนใจสิ่งอื่นและงานอดิเรก การมีอิสระในการทำงาน การทำงานตามกำหนดเวลา การทำงานกับวัตถุ การมีระบบการทำงานดี ความสามารถเป็นหัวหน้าใหญ่ และการมีเวลาสำหรับครอบครัว มีนัยสำคัญในทางเดียวกันที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ตามลำดับ แสดงว่าบิดามารดามีอิทธิพลต่อการยึดถือค่านิยมทางอาชีพอยู่ไม่น้อย และการให้บิดามารดาและนักเรียนเลือกค่านิยมที่สำคัญที่สุดกับไม่สำคัญ โดยอย่างละ ๑ ข้อ (ดูตารางที่ ๑๒) ปรากฏว่าทั้งบิดามารดาและนักเรียนเลือกอาชีพที่สุจริตสำคัญมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ อาชีพที่ประเทศชาติต้องการ

¹⁰Centers, *op.cit.*, pp. 151 - 159.

แต่สำหรับนักเรียนเลือกความมั่นคงของอาชีพสำคัญเป็นอันดับที่สองด้วย อาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ที่ได้เรียนมา สำคัญเป็นอันดับที่สาม และสำหรับข้ออื่น ๆ ก็มีลำดับที่ใกล้เคียงกัน ทางค่านิยมที่ไม่สำคัญเลยนั้น ปรากฏว่าทั้งบิดามารดาและนักเรียนเลือกอาชีพที่มั่งคั่งและเสี่ยงไม่สำคัญเป็นอันดับแรก อาชีพที่มีวันหยุดมาก และอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความคิดไม่สำคัญเป็นอันดับที่สองและสามตามลำดับ สรุปได้ว่า ทั้งบิดามารดาและนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับความสำคัญของค่านิยมทางอาชีพ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกอาชีพระหว่างบิดามารดาและบุตร ซึ่งพบในการวิจัยครั้งนี้ สนับสนุนความเห็นของ Ruch¹¹ และ Hilgard¹² ซึ่งเชื่อว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดตลอดระยะเวลาวัยเยาว์ ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ และรับความคิดเห็นต่าง ๆ มาเป็นลักษณะประจำของตน ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการความรักและการยอมรับจากบิดามารดา ครอบครัวจึงเป็นรากฐานใหญ่ของการยึดถือค่านิยมและความสนใจของบุคคล

ในด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการมีโอกาสศึกษาคือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับนักเรียนไปในทางตรงกันข้าม และมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ส่วนการมีสวัสดิการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับนักเรียนเป็นไปในทางตรงกันข้ามเช่นกัน และมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ แสดงถึงความเห็นที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับความสำคัญของค่านิยมดังกล่าว สาเหตุของการขัดแย้งกันนี้อาจเนื่องมาจาก ๑) ผู้ใหญ่นานประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน จึงอาจจะมีทัศนคติแตกต่างกันเกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกอาชีพ แล้วแต่ประสบการณ์ของแต่ละคน และรู้ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติได้เพียงใด ๒) นักเรียนอยู่ในระยะวัยรุ่น เป็นวัยซึ่ง

¹¹Ruch, op. cit., p. 149.

¹²Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, pp. 108 - 109.

กำลังต้องการความเป็นอิสระ ชอบคบค้าอยู่กับผู้ใหญ่ จึงมักทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความ
 คิดเห็นของตน เป็นใหญ่¹³ ประกอบกับในระยะนี้นักเรียนมีเพื่อนมากขึ้น อิทธิพลของ
 บิดามารดาที่มีต่อการรับรู้อาชีพของ เด็กจะลดลง เพื่อนจะเข้ามามีอิทธิพลเหนือ
 เด็กแทนที่บิดามารดา ๓) สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้ใหญ่ซึ่งเคยชิน
 กับสภาพสังคม เกิมอาจปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบันไม่ทัน สังคมเป็นส่วนหนึ่ง
 ที่มีอิทธิพลต่อการยึดถือค่านิยมของบุคคล¹⁴ ดังนั้นผู้ใหญ่กับเด็กจึงมีความเห็นขัดแย้ง
 กันได้

สำหรับค่านิยมอื่น ๆ นั้น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับ
 นักเรียนมีน้อยมากและไม่มีนัยสำคัญ การสรุปหรือการตีความหมายทำได้ไม่แน่นอน
 ผู้วิจัยคาดว่า ถ้าการเลือกตัวแทนประชากรทำได้กว้างขวางขึ้น และเครื่องมือวัด
 ค่านิยมมีความเชื่อถือได้ ผลการวิจัยอาจทำได้ลึกซึ้งกว่านี้

เมื่อเปรียบเทียบการวิจัยนี้กับการวิจัยของ Perrone¹⁵ พบว่าค่าสัม-
 ประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร เกี่ยวกับค่านิยมบางประการ เช่น
 การช่วยเหลือผู้อื่น การทำงานกับวัตถุ ฯลฯ เป็นต้น ใกล้เคียงกัน และค่านิยม
 บางข้อ เช่น การมีรายได้ก็กับการมีอาชีพที่มั่นคง ถึงแม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 ระหว่างบิดามารดากับบุตรจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็มีแนวโน้มว่าบิดามารดากับ
 บุตรจะมีความเห็นคล้อยตามกัน.

¹³Arnold Essell, Frances L. Ilg, and Louise B. Ames, Youth: The Year from Ten to Sixteen, pp. 216 - 217, 250 - 253.

¹⁴Krech, op. cit., pp. 346 - 352.

¹⁵Perrone, op. cit., pp. 253 - 257.